

NEMZETI TÁRSALKODÓ.

Második félv.

Kolozsvár, November 28-án, 1839.

22. szám

Tartalom: Utak Erdélyben, (G. J.) 175. l. Teke, népszokásaival 1837, (Kövár
László) 180. l. A' feleségem igazi angyal, (—zb—) 181. l. Újabb nyilat-
kozás, (P. Horváth Lázár) 182. l.

Utak Erdélyben.

Szokás kereskedésünkre nézve: „mindent akkor kezdeni, midőn mások már elvégeztek;“ — pedig ha van anyagi jóllétet érdeklő pont, melyre a' hanyagságnak ezen élve balhatásu lehet: tagadhatlanul veszélyes az a' kereskedésre nézve. Nemzet, melly magát az emberiség' miveltebb részétől el nem szigetelhetvén, jóllétének eszközlése végett kereskedő nemzetek' társaságába ragadtatik, köztök hátra nem maradhat; és ha marad: illy különöz tettét társainak élémente után ön buktával bünhödi. Ha a' hasznót, mellyet a' vele közlekedés másoknak hajt, nem törekedik egyenlő igyekezettel magának pótolni: mikor másoknak rászámítása naponként teljesülve növend, az ő vizonti haszna elakadva, kereskedésének szenvedő mérlege alább sülyed mindaddig, mig vagy semmi lesz, vagy — ébred, és elkövetett hibáit kettős igyekezettel orvosolja.

Kereskedési tekintetben mű most állunk a' forrás' pontján; és e' pont az, mellyen ha rosszul esünk által, helyrehozhatlan. — Több okok késleltették mindedig nálunk a' kereskedési szellemnek általánossá fejlődését, csak másfél századdal ezelőtt a' keresztény és nem keresztény Európa közti nagy küsdés' eldöntő szélyhelyén állva, nem csuda, ha illy fegyveres körülményekből származó kereskedés elleni balitéletek jelesen a' földtulajdonnal bíró osztály között az-

után is élénken fenmaradtak, miután ez a' fegyver' forgatásából kilépett. Így honunk' polgári hatással bíró tehetősb személyei részvétlenül maradva a' mivelte világ' akkori kereskedési törekvései iránt, több pontokat kezdetlenül hagytunk akkor, midőn mások kezdetek, és kezdeni nem akartunk, mert csak egy pár tizeddel ezelőtt szégyen lett volna földtulajdonosnak kereskedni?! — De másfél század óta sokat változtunk; a' föld, melly akkor nagyobb darabokban bíratott, elegendő volt annak csupán az eke- és kapavas' hatására támaszkodó rosszul mivelő tulajdonosait minden más kinézések nélkül századig duskálva tartani, azonban ez idő alatt különösön a' tulajdonos osztály szaparodott, és a' melly birtokrész akkor alig két három személyt, azokat is a' fényüzésnek jelenhez hasonlíthatlan csekélységében táplált; ma a' művészetnek kedvencz' végnélküli mesterkélései között némmely családnál száznak élélme végett van részekre szaggatva. Ezen ősilég rosszul mivelte osztalékokból külföldnek ránk súlyosan ható fényüzési cikkelyeit az élet' legelső szükségével egyenlő pontossággal győzni elégtelenek vagyunk; kezdi tehát a' kereskedés iránt megrögzött szégyent a' szükség legyőzni, és földtulajdonosokat nem tulajdonosokkal egyiránt kényszerít szántás vetésen kívül más életmódhoz nyúlni. Illy forrás' pontján, mellyben csupa rossz földmivelői kereset helyes földmivelésre, mív-'s kereskedési szorgalomra indul átváltozni, állunk

jelenleg, és ha csakugyan akarunk valaha ébredni, figyelemmel helyesen törekedjünk minden elmulasztottak' helyrehozásán.

Mív- 's kereskedési szorgalom gyors és biztos közlekedés nélkül képzelhetlen, és ki honunkban az elsőnek létrehozását ön zsebe' érdekéből hangoztatja, de talán éppen azon zseb' épsége iránti fősvény tekintetből mellőzni kívánja a' közlekedés' eszközeinek készülését: azt kívánja, hogy mív azok' elkelése, kereskedés adók' vevők' egybejötte nélkül virágozzék, vagy mind ezek nélkül sok, igen sok pénz legyen, és pedig ne azért legyen, hogy jóllétünkre okosan használjuk, hanem csak hogy legyen, mert az ércz ehen, rongyosan 's ostobául is édesen csilámlik fukar szemnek. — Miután közlebről egy kis cikkelyben érintettem hazánk' három fő folyóin a' közlekedés' megnyílásának szükséges voltát: nem lesz éreketlen a' szárazsi közlekedés' legközségesb eszközeire: útainkra egy tekintetet fordítani. E' tárgy iránt is azon állapotban vagyunk, hogy midőn más régibb kereskedő nemzeteknél a' munka nemcsak többire bévégeztetett, sőt vas utak, 's gőz erőművek közönséges rakott utak' terheinek egy részét már által is vették: mű ahhoz, mi újabb üdőkben másutt kezdetett, nem foghatva, nem évekkel ezelőtt kezdetük meg útainkat; és miután a' kezdet honunk' szélyei felé meg is tétett, most már fel kezdjük hagyni folytatását, annyira, hogy jelenben honunk' belső közép tájának a' szélyekkel jó utak általi kereskedési kapcsolata több jeleknél fogva teljesületlen ohajtásnak mutatkozik. — Ki a' kereskedést egyedárusok' kezeibe adni, és egy ország' jóllétét egyesek' érdekeitől függővé tenni nem kívánja: az honának nem egyikét járható útjával, nem a' fő vonalaknak megkészítésével, nem egy — övezőleg szélyeit imígy amúgy körül karoló — hol rossz, hol meglehetősen rakott úttal, sőt némelly hajózható vizek' megnyílásával — a' gyors és

olcsó kereskedés' ezen fő eszközével — sem elégedhetik meg. Azon tartomány, mellynek csak egy két pontja nyílik meg, hasonló néhány gepszigetekkel tarkázott fővényrónához, mellynek homokja a' zöld pontok' forrásaiból semmi táplálékot nem fog venni. Törekedni; kell tehát, hogy honunkban az utak a' kereskedési közlekedésnek mentől szélyelebb és sűrűbben elnyúló ágai gyanánt, a' középpontra szintúgy, mint lehetőségig minden mellék pontokra elhatva nyiljanak meg, hogy így a' kereskedés' jótéteményei általánosak lehessenek.

De felette távol vagyunk mű a' jó utak' elágózásának ezen tökélyétől. Szinte csak egyetlen útunk van, melly Bukovinából indulva, miután Dézsnel a' Magyarországról jövő kovári, Kolozsvártt a' bánfi-hunyadi, Fejérváron alól a' dévai vonalt magába vette: Szebenhez hatva, midőn egyfelől Verestoronny, másfelől Brassó felé némű csekély közlekedést adott délkellettel, felmenyen a' székely földre Háromszékre, Csíkba, Gyergyóba és keresztül Udvarhelyszékre; ezzel igyekszik útait kapcsolatba hozni Marosszék, mellyen túl jelen kinézések szerint a' vonal merőben meg fog szakadni. Ezen út az, melly a' járható és néhol, mint Udvarhelyszéken, megkészülte után kevés évekkel romjaiba már dűlni induló) rakott útnak nevét egyedül érdemli; de ez honunknak inkább szélyei felé tartva, sem annak termékeny közepét a' szélyekkel és főbb kereskedő városokkal, sem valaha hajózandó vizeinket egyenesen és több pontoknál egymással kapcsolatba nem hozza, sem a' szélytájakat mind át nem futja, és kiindulása' pontjáig szakadatlanul nem tart. Kivüle 's rövid futamat után bévégződő néhány mellék útakon kívül Erdély csak napokig tartó esőzés után kereskedőileg útzathatlan. Ki ebben kétkedik induljon el, és éjszak' kereskedő környéről Beszterczéről mentől egyenesb országúton dél felé Szebennek tartva, tegyen egy kedvkocsizást, de

nem téiben akkor, midőn a' posvány is kövé fagyva, a' göröngyökön vastagon emelkedő megnomult hó kényelmesen haladtatja, sem egy nyári hathates szárazság' idején, midőn a' tikasztó forráság majd mindent kiaszalt, hanem közönséges, egy hétig változólag tartó esőzés után hévszak' végén. Kevéssé hagyta még el a' besztercei rakott útát; és vonúlt Régen felé, már a' völgyek' iszapjaiban úzás alig ha szándékában nem ingadoztatja. Nagy bajjal, ember's lóélet' veszélyei közt eljut a' Maros' jobb partja mellett M. Vásárhelyig; itt, pihen, melly alatt a' két Küküllő 's vissza folyók melletti utak' előfélelmie' tekintetéből minden, bár kétes romlást szekeren kiigazítatva, neki fog hajókapitányi elszánt hideg vérrel a' további haladásnak. Miután M. Vásárhely' nyugoti határából szekere' erejének némü próbájául kijöhetett, ezen alól látni fogja még a' székely szorgalom' munkálatait, és az általok készített úton másfél órát jócskán halad; de a' mint Marosszék' határán átlépik: mintha e' határon túl az útkészítés' lehetősége természet' kebléből jött volna ki, vagy chinai fal tiltaná a' követ székely földön túl csak néhány öltre ezen utak' csinálása végett hengeregni: másfél órai gyorsacska haladta egyszerre fenakad. Így az éjszak, és délkelet közti közlekedés' ezen egyenesb vonalán, egész Szebenig legrosszabb útakon kéntelen kedvokcsizásának kedvetlenségéről meggyőződni; egyetlen vigasztalást, ha lehet illy esetben vidúlni, nyomor társak' látása nyújthatván.

Amott gázol őszi vetés' kezdetén egy gazdailag ohajtott tartóska esőzés után néhány székely, az igyekezettel, sok munkások' izzadságának pazarlásával létrehozott, mocsárnak inkább, mint útnak nevezhető sárhányatokon. Kihatolva székely föld' rakott útáiból, le Felvinczig, Fejérvárig, és Óltól keresztül Szamosig 's Aranyosig kanyarogva, az évnek hanyatlásával még egyszer törekednek Borszék' enyhnedveit a' ma-

gyar és szász föld' ezen lakóinak megvinni. Legfelebb negyven váltó czédula forint hasznot ígérő borvíz árujokat töredékeny üvegekbe lefojtva, útaldozatul szánt két kis lovaiknak erejével tengelyig merülve vontatják. A' sáncczak, mellyek e' munkagúnyoló utak' mellett csordúltig telvék vízzel elfolyás' lehetsége nélkül, óvakodva övezik a' birtokosok' földéit, pontosan tartva azoknak határbarázdáit, mintha irtóznának egyenesen átszegni; semmi hasznot nem hajtva az útnak 's útasnak, kényszerítik az utólsót egyenes vonalon kívül hosszakat kanyarogni, egyedüli hasznok, miszerint az útas miattok rossz útat nem kerülhetve, a' mellettek lévő szántók eltapodtatástól menekednek. Nem hosszas futamat után végzik ezen mesterségesen rossz utak pályájakat, és már most úsznak útasaink olly alapon, millyenre legelőbb vízözön után a' holló szállhatott, mind addig, mig az eredeti alakjában tepsedő útat nem sokkal jobb kő, és kövec's nélküli mesterséges, és viszont váltogatja. Az olcsó árut, de a' melly a' sovány földön lakó szorgalmas székelyre, és e' cseppekben fájdalomainak enyhét kereső nyavalygóra nézve mindig igen fontosnak marad, nem minden sikámló, vagy enyvragadásu agyaghágón bírja el a' két zömök hámos; kéntelenek ennélfogva útasaink hasznoknak egy részét vontatók' fogadására áldozni. Jobb érzésü segédek figyelmeztetik az új korokban is kerék vágásnál aligszulesb hidakon barmaik' lépteire ügyelettel lenni; ugyan is a' hidak telvék most lyukakkal, mert még sem törökbúza kóré, sem magos kender nem ért meg, sem szöllőt nem metszettek, hogy azokból — fontosb munkáknál fűzfa vesszővel vegyítve — a' fálusbirák a' teljes őszi igazítást véghezvigyék. Sokszor szemeibe villan az útasnak ezen kőnélkülieknek ócsárolt vidékeken egy egy hegy, mellynek rétege közül már felszínén kő ásatik ki, másutt alja tele kövecscsel, és erőt 's akaratot ohajt, hogy midőn a' természet,

ha bár többire felül termékeny földdel takarva, csakugyan úpanyagot adott, ezen úti kinnoknak, és nyereséget kétszerte emésztő terheknek, költségeknek, romlásoknak, veszélyeknek valaha vég vettessék.

Illy utak teszik néha hetekig járhatlanná honunk' közepét, Erdélynek ezen termékeny szép táját. Kevés év van olly száraz, mellyben az előbb leirt jelenetek e' tájakon többször meg nem ujúlnának, és még is e' tájak azok, mellyek' útainak megnyílására jelenben szinte semmi nem tétetik; legalább általános terv, mi szerint a' közép táji utaknak czélirányos megkészítését remélni lehetne, nincsen. Azonban ha tekintjük, melly fontos lenne hazánk' három fő folyóinak Marosnak, Óltanak és Szamosnak egymással, — éjszaknak, a' székely 's szász föld' soványabb részeinek, valamint a' délkeleti főbb kereskedő városoknak Brassónak 's Szebennek a' boráról mint egyéb természetkeiről nevezetes két küllői, és a' marosi vidékekkel, M. Vásárhelylyel, az áldott Mezőséggel, — fel északra Beszterczéig, Bukovináig, le délkeletre a' szomszéd oláh tartományokig, és keresztül nyugotra Magyarhonig hazánk' közepének gyors és biztos kereskedői közlekedhetéssel bírni: a' közép tájakon vonuló utak iránt figyelmetlenek nem lehetünk. Járhatlan utak' képeit mutatják honunknak sok nevezetes mellék környei: és valljon ott, hol a' mezei gazda' természetkeinek elkelését, és a' kereskedő' útra indulhatását a' függeszti fel: lesz-e egy hétig óhajtott eső, vagy hat hétig fonnyasztó szárazság, lehet-e kívánni, hogy minden darab föld' értékének legnagyobb haszonvételét, és minden kereskedési szorgalom' tőkénének legfelsőbb kamatját biztosan minden nem hanyaglóanak jövedelmezze?

Tagadhatlan, mi szerint ott, hol honunkban rakott utak még nincsenek, nehezebb és költségesb azok' megkészítése, mint ott volt, hol már készültek; de ennek megfontolása el

nem rettenthet münket a' tovább törekedéstől; a' nehéz még: nem lehetlen, és éppen azért, mert nehezebb, 's mivel már kezdtünk, kettőzött szorgalommal 's vigyázattal kell tőkélyre törekednünk. Azon pontig jutott útaink' készítése, mellynél ha tovább akarjuk folytatni, az eddigi módoknál többet kell tennünk. Ha a' törvényhatóságok közczél, 's egyetértés nélkül csupán önkeblökbeni útmunkálatokra szorítkozandnak; ha ezek' egyes igazgatóságai ön külön indítványok 's hatalmok szerint fogják a' munkálatot kormányozni; ha végre út csinálásra csupán a' szokott ingyen kézi 's barommunkák, és semmi egyéb segélyek, sem pénz sem néha gépely 's a' t. nem fordítatnak; bajosan fog út készítésünk tovább haladni. Valamint a' hátralevő kereskedési vonalaknak köz egyetértés szerint kellene készíteni; úgy az eddigieknél fontosabb akadályokon hatás eszközökkel kellene segíteni, és közerővel, áldozatokkaal célra törekedni; szóval: most volna üdő, mellyben törvényhozás gondoskodjék a' nemzeti ipar' e' nagy feltételére. De ennek jelenben történése reménytelen; ha pedig addig mind várunk, míg törvényhozóságunk ezt megteendi: ki számíthatja előre, minő lépcsőkkel vetjük ismét hátrább kereskedésünk' folyamát. Az alatt, míg ilyen várakozási kifogásokkal mentegethetnök talán öngondatlanságunkat: éljő az üdő, mellyben minden szomszédaink annyira elhagyandnak, hogy mű Európa' kereskedésének nagy tengerén egy akadályozó hasztalan sziklavá válunk, mellynek legfőbb haszna leend, hogy az üdővel morzsolódik. Elaljasodva a' szegénységben, és minden vagyonunk föld' gyomrából csak azért kerülve ki, hogy a' külvilág' fényüzési míveinek kárpótlás nélküli fizetésökre keljen el; vesztve mindent, mi a' miénk, és másoktól semmit nem nyerve, ha még egy kort hanyaglunk el: mások' szakadatlan haladása mellett lenyomó sors vár reánk.

Midőn egész törvényhozóságunktól jelenben nem remélhetni ezen anyagilag olly fontos tárgy iránti segítyt: próbáljuk el azon egy eszközt, mellyre még alkalmunk látszik és talán célra vezethet. Ezen eszköz: „az utak” készítésére minden törvényhatóságok’ közgyűléseinek főfigyelmet fordítani, segítettve keblí igazgatóságok által, és a’ törvényhatóságok együtt a’ kormánynyal mintközponttal egyetértve. “Több tárgyak fordulnak meg üdönként közgyűléseinkben; és midőn az anyagi jóllét a’ testből úgy mint lélekből álló ember előtt érdektelen nem lehet: az utak, mint e’ jóllétnek nevezetes eszközei az egyenek’ méltó figyelmét meg fogják nyerni. Elég hatással birva mindenik gyűlés az utaknak minémü erővel, és miként készítése iránt keblében igazságos és helyes határozatokat tenni, ha vele egyetértő igazgatósága végrehajtásban pontos kezeket nyújt: a’ végzet célját érendi. A’ kormány újabb üdőkben szomszéd Magyarhonban több módokon békonyította, mi szerint a’ magyar kereskedési ipar méltó figyelmét ’s részvétét érdemelte, tőle tehát a’ testvér hon’ példája szerint segéd kezeket remélhetni; a’ vele egyetértés midőn egyfelől azt, mi önmagunknak tehetségünkben nincs, pótolná: másfelől a’ külön törekedéseknek célát tűzvé, azokat összehangzásban tartaná. Ekként érődnek el, mi szerint egyes törvényhatóságok’ munkálatai határok’ békövetkezéivel ne legyenek fenakadva, hanem helyes vonalban folytatódván, az egésznek kereskedési kapcsolatát célra vezető, ’s igazságos módon létre hozzák. A’ szív igen élénken szokott mindenben részt venni, minek boldogító voltáról az elme meggyőződik; világosítsunk fel mentől többeket a’ kereskedés’ eszközeinek fontos voltáról, és a’ tárgyat érdektelennek nem tekintendik.

Lény, melly időben él, minden jelen pillanatban hal a’ multa nézve; ő a’ multban mun-

kálni megszűnt örökre, és a’ múlt tőle elröp-pent örökre, csupán helyes tettek’ gyümölcsét, vagy helytelenek’ mérgét hagyva hátra a’ jelennek ’s jövődönnek. Egy nemzet’ éltében századot előzik meg a’ jelent, és azok’ történeteinek sora készítette előre a’ mostanit ’s jövődöt; a’ múlt többé nincs hatalmában, egyedül a’ jelen az, melly munkálatjára bízott, azért, hogy valamint a’ jelen szenvedí a’ multnak hibáit; úgy a’ jelen nemzedék igyekezetének teljes örömét nagyon ritkán érhetve, azt hálás unokák éldellessék. Ránk szomszédink’ előhaladta mellett nem a’ legcsillámlóbb sors jutott; mint nagyobbban fényes épületek között egy romnak új birtokosa, úgy állunk mü Európa’ kereskedő népei között; de a’ rom ad épületi anyagot; és mü igyekezzünk: talán nemzeti iparunk által jóllétünk’ épülete valaha fényeskedhetik. Próbáljunk el minden eszközt kereskedésünk’ élénkítésére; tegyünk meg mindent, mi helyes; és igazságos; csak ne késsünk! — Eldődeink vagy nem sokat tehettek kereskedésünkre, jóllétünkre, vagy tenni sem akartak; ők vagy rosszabbul voltak mint mü, vagy utóbb henyén élték el az alkalmas jó üdöket; a’ római nagyságnak düledékei máig némán hangoztatják e’ népnek földünkön volt iparát: és ha egy előre láthatlan jövődönnek késő örvénye a’ nemzetek’ semmivé létének zavarába talán münket is bésodrand, az eddigiekből mi marad fenn nemzeti munkáságunk’ tanubizonyosságául? De mü iparkodjunk; lesz üdő, és mü lehetünk azon ritkák, kik most kettőzendő igyekezetünknek gyümölcsét, kereskedésünk’ virágzásba indulását még magunk megérhetjük; a’ mü körünk csak szomszédainkban is kevés üdő alatt sebes anyagi haladások’ példait mutatta; csak ne hanyagoljunk.

Teké, népszokásaival 1837.

(Vége.)

Vallásosság.

Bár hová üssön ki korunk' vallás feletti vitája, a' nép' vallásossága előttem örökre mérője marad erkölcsösségének, 's csak addig lesz boldog, míg istene van, kihez bizalommal felsohajt. Nézzünk el egy hetet vallásos szertartásaival. Köznapon nap' keltével már kijött templomból és mezőre siet; estve mivel mezőn vannak, templomozás nincs. Nap' lementével a' lutheranosok egyet harangoznak, 's után kondítanak hármat, 's ezzel a' mezőn és szőlőben járás tiltva van. Szombaton délben harangoznak, 's a' nép haza takarodik munkájából, nehogy jég, v. egyéb vész elpusztítsa határokat; három óraker valami ünnepélyesebb tiszteletre kong a' harang, de most csak az agg' apák jönnek templomba; mert az erőteljes férfuság, 's a' pezsgő serdülőkor kalákában van, többnyire szeretett papjoknak; mivel a' felebarátság' e' munkája nekik nem munka. Vasárnap szokottan ünnepély derít fel mindent, a' zajgó utczákon komorcsend honol, agg és ifju ünnepelni készül. Kilencz óraker megzúdul a' harang 's az utcákat egyszerre előzőnli a' templomba siető nép, mindenik' kezében virág és énekes könyv.

A' templomban a' férfiaknak saját ülésök vagyon, mit ha tetszik még életökben eladhatnak, egy ülés elkél 20—60 v. rftig. A' nők és leányok együtt ülnek ugyan a' templom' piaczán, de bár hány leány legyen is egy székben, nő' jöttével mind kikelnek, hogy a' nő legbelől ülhessen, 's tán azért, hogy a' prédikáció' végével a' nők' háborgatása nélkül mehessenek ki elől.

A' harangozás' végével felharsan a' hangászkar és ének, 's a' legkeményebb szívet is

képes meglágyítani istenhezi sohajra; 's valóban szertartásuk czélszerűbb sokakénál, feljül emelkedve némellyek' hideg prózaiságán, de nem vágva belé a' vakítás' tulságaiba, hanem a' legnépszerűbb, mindenben a' néplelkéhez szóló.

Jelenleg Tekén hat hangász vagyon, kik egyszersmind gyermek tanítók is, 's olykor kápláni székre emelkednek.

Úrvacsora.

Vallásuk' e' szertartása sokakétól különbözik. Négy egymás utáni vasárnapon történik ez hogy minden részesülhessen. A' tisztelet' végével a' káplán könyörögteni a' venni kívánókat, ekkor a' pap is óltár' elé megy, 's az óltár' küszöbére térdepelt ötnék ostyát nyújt szájába, kik elkerülve az óltár megett a' káplántól a' más részin bort vesznek 's a' t.

Temetés.

Melly nap temetni akarják halottjaikat, délben egy óráig harangoztatnak egy haranggal. Három óra körül gyűlöt húznak, megjelen a' halottas házhoz a' nép, káplán vagy pap a' schulerekkel (így nevezik az éneklő belső embereket, mivel egyszersmind oktatók is), megérkezésökkal a' pap rövid beszédet mond, melyben a' holtat Jésusnak ajánlja; ezt hangászat-tal vegyült éneklés követi, mi alatt a' rokonok halottjok' szellemétől elbúcsuznak, mert e' zene alatt képzelik a' porrá leendő testet elhagyni, és fellengeni. Nálók a' test előtt csupán az egyház' szolgálai mennek, mások mind utána. Senkit sem temetnek dél előtt, mert nagy apjokat is délután temették, ámbár mostani lelki atyjok bigotságok ellen eleget beszél.

Különösségek.

Ökröt nagyon keveset tartanak, 's kiknek van, azok is csak hordáskor használják. Lovat

egy szekérbe négynél többet vagy kevesebbet látni nagy csoda. — Kendert nagyon sokat termesztenek, mind megfonják, 's mással szótetik. Hagyma termesztésökröl ök tesznek bizonyoságot Erdély' csak nem minden vásáraitban. — Változóok annyi, hogy rossz gazdasszony, ki télen és nyáron mosásra kényszerítetik, 's így kétszer mosnak évenként, tavasszal és őszszel. Ha nyáron születik gyermekök, keresztelésével időt nem vesztegetnek, tétre hagyják, 's ekkor több napokig foly lakomája. A' város' minden férfiai ez öt nevet viselik: András, György, János, Márton és Mihály; a' nők e' hármát: Katalin, Zsófia, Zsuzsánna. A' leányok tizennégy, a' férfiak húsz éves korokban mind házasságra lépnek, mivel eddig nem szabada.

Többet is adhatók, de csekélységök miatt mellözni kívántam, az érdekesebbek' kimaradását rövid ott mulatásomnak tulajdoníthatni, valamint azt is, hogy én csak nyárról szólottam.

Küváry László.

A' feleségem igazi angyal.

Életrép.

Közelebből egy cikkelyt olvastam, melyben valami szegény házas ember mindenként megmutatni törekszik, hogy a' felesége merő sátán, 's legvégtül még is megvallja, hogy a' sátánt egy angyallal sem cserélné fel örömeit. — Az én nőm pedig egy angyal, ki életemet hosszuvá, boldogságomat rövidde teszi, 's kit én egy sátánért is jó szívvel oda adnék. Ez okból föltettem magamban, hogy tulajdonságait itt nézés' tárgyául kiteszem 's mennyemet a' világelőtt föltárom; tán így diszleni fog belőle megszökhetnem.

Én nem vagyok ama' hiedékeny 's szíves féle házasok közül, a' millyeket mindenhol ta-

lálhatni eleget. Én igen szigorú vagyok, ha egy nő' kötelességeinek teljesítéséről van a' szó, 's minél több becsületes embereket látok, kik bizonyos dolgoknál szemet húnynak, annyival inkább kinyitom én az enyéimet nappal és éjjel, 's annyival gyanakodóbb 's féltékenyebb vagyok. Mind e' mellett is semmit sem veszek észre, éppen semmit, mi legkisebb panaszt is érdemlene, sőt mindig magasztalásokra kellene felnyitni számat, mert a' feleségem csupa angyal!

Ő a' háztól majd soha sem megy ki, 's nélkülem éppen soha sem. Egyik szobát kényelmére nagyon csinosan bútoroztattam ki, de ő nem ül benne . . . ő mindig nálam, mindig köröttem szereti lenni. Mikor írok, iróasztalomhoz símul, minden betümet lesi, 's most, felsobajt: „Milly szépen irsz, kedves férjem!“ 's majd néhány percz' multán hallhatóan ismétli a' gondolatot, mit imént írek le, 's erősíti, hogy az lelkéből van kiírva. — Így az összefüggésből minden pillanatban kiesem, 's őszintén meg kell vallanom, hogy mióta házas vagyok, semmi okos dolgot nem irhattam; azonban szerelméért nem tehetek neki szemrehányásokat, 's meg kell vallanom: a' feleségem igazi angyal!

Őnem kel föl korábban, mint én, a' minnek azután természetes következése az, hogy a' szakácsné mindent drágán vásárol be, 's kávénk nem ritkán olly rossz, mint bár mellyik kávéházban. Ő feléje sem megy a' konyhának, csak hogy egy pillanatig se le legyen távol tőlem, 's innen van aztán, hogy gyakran ehen kelünk fel ebédétől, mivel minden kozmás 's meg van égetve. Ha illyenkor a' szakácsné le akarom szidni, ezt ő nekem meg nem engedi, minthogy a' harag egésségemnek árthatna. A' feleségem valódi angyal!

Kedvéért még májusban is két inget és három mellényt kell viselnem, nehogy hirtelen változzék mérsékletem. — Ha szomszéd vagyok 's inni akarok, mint valami kis gyermeknek legott

homlokomat tapintja, ha nem vagyok-e igen fölmelegedve? — Dohányoznom éppen nem lehet, mert ez mellemnek árthatna. — Heringet, salátát 's más illyeseket sem ehetem, miket pedig nagyon szeretek, mert ezek véretem igen első-sítúnak; édes étkeket sem hagy ennem, mivel ezek — mint mondja — a' gyomrot elrontják. Szünet nélkül zsenge újságot, 's gyöngé étkeket rakosgat előmbe a' szerint, mint azokat az évszakok adják, 's így a' konyha töméntelenem-be kerül. Ezek szerint hát nem tagadhatom, hogy a' leggyöngédebben gondoskodik egészségemről, 's lehetlen meg vallanom, hogy nóm egy igazi angyal!

Minden napot, bár mi aprólékos csekélységre emlékeztessen is az, ünneppé tesz' ő, 's minden illy ünnepnapon egy egy új ajándékkal szokott meglepni, vagy újabb nemü mulatságokkal. Minap, hogy születésem' napja volt, tudtomon kívül vagy száz vendéget hívott ebédre, névnapomon pedig muzsikával, szavalással, néma ábrázolatokkal 's bállal lepett meg. — Lakadalmunk' évnapiján mindenik szobát friss virágokkal rakatá teli (e' nap januar' közepén esik); ismeretségünk' évnapiján pedig nem kis álmélkodásomra pompás ezüst dejeunert kaptam. — Még az első kézszerítés' emlék napját is ünnepléyíté egy aranyszelenczével, mit jól talált arczképével adott által. Minden illy napnak reggelén egészen új köntösökben lép elém. Természetesen mindezek az én erszényem' rovására esnek (mert ő semmit sem hozott a' házhoz), 's mint elképzelhetni, nekem iszonyú sokba kerülnek. Azonban ő ezeket mind csupán azért teszi, hogy nekem örömet szerezhessen, 's így újra fel kell kiáltnom: a' feleségem igazi angyal!

Ő erősen meg van győződve arról, hogy való szerelem nem is lehet féltékenység nélkül, 's hogy végzetlen szerelmét ez oldalról is behi-

zonyítsa, határtalanúl féltékeny; képes bármi társaságban hangos sirásra fakadni, ha egy más dómának csak kezét illessem is. Nem régiben sétálni menénk, mikor is majd ájultan ragyott karjaimba, hogy egy csinos lányka, kit ő nem ismert, nekem köszönt. A' nóm angyal!

A' múlt karnevalkor alig 's alig vehettem rea, hogy bálba jöjön. Többen kérték föl itt keringőre, de mind addig nem ment el, míg én nem mondom, hogy kedvemért kerülje meg a' teremtet néhányszor. Alig hogy ezt hallá: kedvemért vigan röpült a' sorban, 's minduntalan tánczolt. Két óra tájatt már haza akartam menni; de ő azt monda, hogy megmutatja, mit képes tenni kedvemért, 's ezzel még dühösebben kezdett tánczolni, 's igazán mondom: tán még most is folyton tánczolna, ha erővel nem húzám ki őt a' tánczteremből. A' feleségem nem egy valóságos angyal-e?

'S még is, mióta ezen angyallal összekeltem, mindig komor, elégedetlen, kedvetlen, szomorgó — 's magam sem tudom, mi sok mindefféle vagyok én. — Most még végtére, minthogy igen kevés mozgást teszek, sárgaságba is esem, — Én bizony csak a' mellett maradok: az angyalok égbe valók, nem a' mi földünkre!

(Erzählungen v. all. Farben.)

— z b —

Újabb nyilatkozás.

Alulirt több alkalommal ünneplésesen kijelentvén, mikép soha sem ál név alatt sem névtelen semminémü — személyt vagy személyeket illető — cikkelyt nem írt, 's nem is fog írni: igen csodálkozik hogy most újjolag a' Gellért-hegyi-Világfi féle összeszólalkozás' egyik részesének tartatik; miáltal kényszerítve érzimagát érintett nyilatkozásaira ez alkalommal is újra meg újra hivatkozni. Kérvén egyszersmind minden magyar hírlapok' tisztelt szerkesztőseit, hogy ezen — reményilem — utósó illy nemü nyilatkozását lapjaikba felvenni szíveskedjenek. Kolozsvártt nov. 4. 1839.

Petrichevich Horváth Lázár.